متعارض دیدن ادله، دلیل عمل نکردن اصحاب به روایات «خمسون»

شاگرد: تحلیل جناب عالی در روایت «خمسین» و مافوق آن این بود که این روایات برای زمانی است که اختلاف فعلی می‌شود. درحالی‌که وقتی ما سیره مستمره و عمل اصحاب را می‌بینیم، متوجه می‌شویم که از آن اعراض کرده‌اند، و حتی بر خلاف آن محقق شده است. این نقض فرمایش شما می‌شود. یعنی اختلاف فعلی شده و مشکل هم موضوعی بوده و مبنایی نبوده، اما به روایت «خمسون» عمل نشده است.

استاد: شما یک مورد را بفرمایید. آن چه که من عرض کردم این بود که سیره، قابل انکار نیست. چون در طی سال که ماه مبارک دور می‌زند، در شب سیام ماه شعبان یا شب سیام ماه مبارک خیلی اتفاق می‌افتد که هوا صاف است. من این را عرض کردم. پس بلادی که هوا صاف است محل ابتلای متشرعه است، آن وقت شما می‌گویید وقتی هوا صاف است، کمتر از پنجاه نفر کافی نیست. من این را عرض کردم. این محل ابتلای متشرعه است. اما شما می‌گویید روایت می‌گوید وقتی اختلاف شد پنجاه نفر شهادت بدهند، اما چرا نشده؟! در اینجا بالفعل شدن اختلاف، آن هم با این خصوصیات که در تحلیل و فتوا اختلاف نباشد و تنها اختلاف در موضوع باشد، نیست. شما باید شاهد بیاوری که چنین اختلافی شد و باقی ماند. عرض من این است که اگر اختلاف می‌شد باقی نمی‌ماند. چرا؟ چون خود شارع کاری کرده که به مطلوب خود رسیده است. در بلد اسلام گفته: ای متشرعه من بر شما سخت نمی‌گیرم. وقتی برای شما واضح شد که استصحاب ماه قبلی برای شما منقطع است، آن هم نه به رؤیتی که فقط بخواهم بگویم علم بیاورد، بلکه به رؤیتی که می‌خواهم اجتماع بلد بیاورد؛ «لیست الرؤیة ان یقوم الواحد... اذا رآه واحد رآه الف[1]». یعنی سر و کار من با اجتماع کل بلد اسلام است بر اینکه قبول کنند. من این را عرض می‌کنم، شما خلاف این را بیاوری و بگویی اختلاف ماندگار شد، آن هم فقط در موضوع، و بعد به این مراجعه نکردند. من عرض کردم که باید شاهد بیاورند، این غیر از عرض من است که محل ابتلای دائمی است.

نکته دوم این است: وقتی در تاریخ فقه و در کلاس فقه، روایات «خمسین» در عرض روایات بینه دیده شده و فتوا در آن به‌عنوان فتوای متعارض در کنار هم قرار گرفته، کافی است تا تحلیل عموم هم تابع اختلاف فتوا نباشد و دیگر سراغ آن نروند، بگویند اصحاب از روایت «پنجاه» اعراض کرده‌اند و تنها مرحوم شیخ به آن عمل کرده‌اند. همین کافی است. بنابراین فرمایش شما نقض عرض بنده نمی‌شود.

---

[1] وسائل الشيعة - ط الإسلامية، ج۷،ص۲۰۹

بازبینی #1
ایجاد شده 14 مه 2026 14:38:19 توسط ... .
به روزرسانی شده 14 مه 2026 14:38:46 توسط ... .